

знань, до поглибленого вивчення теорії, розширення словникового запасу студентів.

Саме індивідуалізація навчання допоможе реалізувати творчий потенціал кожної особистості, що гарантуватиме успіх у майбутній діяльності.

*О. Ю. Паценко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра міжнародної економіки*

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Доцільність та ефективність застосування проблемних ситуацій при вивченні дисциплін загальнотеоретичного характеру, на нашу думку, полягає в тому, що вони дають можливість, по-перше, закріпити теоретичні знання, набуті під час лекційних та практичних занять, по-друге, виробити вміння аналізувати великі масиви інформації, по-третє, навчитися формулювати та обґрунтовувати альтернативні рішення щодо тієї чи іншої народногосподарської ситуації.

Нарешті, такого роду заняття, що виконуються колективно, в присутності викладача, розбивають коло «звичайних» семінарів, у яких студенту відводиться роль «пасивного спостерігача» або «диктофона», який повторює за викладачем матеріал (часто-густо виключно в обсязі, наданому на лекції). Подібна технологія проведення занять не є нічим іншим, як маніпулюванням — фрагментом маніпулятивної стратегії поведінки, що не завжди, на відміну від розвиваючої стратегії, дає позитивний результат у навчальному процесі. Використання ж більш ефективних настанов на взаємодію (від домінування до прихованих маніпуляцій, суперництва, партнерства і до співдружності) дає змогу значно покращити кінцевий результат.

Звичайно, слід вказати на те, що студент не завжди готовий саме до партнерства і співдружності, оскільки в якості симетричної відповіді на ситуацію «викладача — батька» чи «викладача — дорослого» обирає роль «дитини» з її здатністю до контр маніпуляції, об'єктом якої є вже викладач. Така ситуація в аудиторії часто призводить до конфліктів і відсутності результату навчання як такого.

Формулювання ситуацій з огляду на викладене вище слід проводити в безособистісній формі («Загальновідомо, що сальдо

платіжного балансу відіграє істотне значення у визначенні економічної політики країни. Рівноважний платіжний баланс є гарантом фінансової стабілізації.)), натомість самі завдання мають бути чітко персоніфікованими («Чи не виглядає, на Вашу думку, більш передбачуваним та виваженим запровадження фіксованого обмінного курсу (рекомендація Г. Манделла, 1991) для попередження доларизації економіки та фінансової стабілізації як передумови економічного зростання?»)). При цьому уже в самому формулюванні завдань слід «защити» багатовимірність та неоднозначність відповідей («Чи виглядає необхідною в умовах макроекономічної нестабільності й уповільнення темпів зростання, які спостерігаються в Україні протягом останнього року, зміна політики в галузі залучення інвестицій та одночасового переходу до використання переважно внутрішніх заощаджень?»)).

З огляду на це важливо визначити ролі, які буде виконувати аудиторія. Делегування повноважень на керування процесом, передача ролі «батька» та «дорослого», чітке формулювання проблеми передбачають, що викладач візьме на себе роль «дорослого», залишаючись, за Єршовим, у «прибудові поруч». Покращить результат і визначення складу груп та арбітрів (наявність груп, сформованих за принципом «кінестетик — візуаліст — аудіаліст — комп'ютер» чи однорідних — «візуалістів», «аудіалістів» тощо).

Зрештою, певний елемент маніпуляції все одно буде присутній у традиційній оцінці результату такого заняття, якщо подати його у вигляді оцінки; на нашу думку, більш логічним є оцінити зусилля студентів узагальненням, в якому були би присутні елементи, розроблені кожною з «груп», без використання термінів «невдало», «невірно», «нелогічно» тощо.

*Л. М. Петренко, асист.,
Ю. М. Красюк, старш. викл.,
кафедра інформатики*

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

В умовах швидкого зростання обсягу знань, коли викладач змушений подавати великий об'єм наукової інформації в обме-